

DUNAJSKÁ PROMENÁDA

BRATISLAVA

MATUŠÍK – SALAY

NA HRANE

Pravdepodobne každý Bratislavčan strednej a mladšej generácie má v albume rodinných fotografií aj takú, na ktorej stojí v jednom z vyhladkových zákutí dunajskej promenády. Či už v bielom námorníckom odevu alebo v plyšovom kožúšku, aranžmány sú veľmi podobné a ich neodmysliteľnou súčasťou je travertínový múrik či železné zábradlie a výhľad na rieku. Promenáda na nábreží Dunaja prerástla do života obyvateľov Bratislavy a jej návštevníkov ako máloktorý verejný priestor. Každú nedeľu sem smerovali celé zástupy rozličného veku, pohlavia a záujmov. Nábrežná promenáda v sebe spájala prírodu aj mesto, fúkal tu svieži západný vietor od Viedne, voňal tu Dunaj, stretali sa tu známi, na lavičkách posedávali milenci či seniori, naháňali sa tu deti, venčili psy. Promenáda na dunajskom nábreží mala v sebe niečo sviatočné, priam exotické. Nikdy nezabudnem, ako si český architekt Ladislav Lábus po prednáške na Fakulte architektúry jasne stanovil cieľ prechádzky: „Podme k Dunaju. Tam je už iný svet, vonia tam Belehrad.“

Promenádu na ľavom brehu Dunaja budovali paralelne s reguláciou rieky, ktorú koncom 19. storočia zahájil bratislavský starosta Heinrich Justi. /1/ Z okolia Korunovačného vršku sa postupne rozširovala smerom na západ. Jej zatiaľ poslednú etapu, siahajúcu od dnešného Nového mosta až k Botanickému záhrade, dokončili roku 1958. Výstavba tejto časti promenády bola súčasťou rozsiahlej úpravy dunajských brehov, príľahlej komunikácie a kladení električkovej trate do Karlovej Vsi. Súvisela však aj s realizáciou Parku kultúry a oddychu, ktorý pre verejnosť otvorili roku 1955. /2/ Súťaž na promenádu vypísali roku 1953 a zapojilo sa do nej viacero bratislavských architektov, medzi inými napríklad aj Vojtech Vilhan s Ferdinandom Milučkým. Jej víťazmi sa stali architekti Ivan Matušík a Ivan Salay, čerství absolventi bratislavskej školy architektúry. Dunaj nie je žiadna neškodná riečka. Práve naopak. Ide o nebezpečný veľtok, a práve preto mu v regulácii dali pomerne vysoké brehy a promenádu od rieky akoby trochu odtrhli. Jej jednoznačná v miernom oblúku sa vinúca línia, rovnako ako masívny, aj keď perforovaný, kamenný múrik len potvrdzujú tento dištanc. Toto fyzicky aj vizuálne pevné ohraničenie odľahčili architekti vložením pravidelne sa opakujúcich polostrovov vyhladkových terás s priehľadným zábradlím z kovových profilov. V rámci nich tak majú promenujúci možnosť rieku bezprostrednejšie precítiť. Nábrežná promenáda

Matušíka a Salaya je charakteristickým prejavom doby svojho vzniku. Jej realizáciu poznačilo doznievajúce budovateľské nadšenie, ktoré sprevádzalo výstavbu verejných stavieb po 2. svetovej vojne. Predstava o výtvarnej podobe architektúry socialistického realizmu zase podmienila výber ušľachtileho materiálu ako aj historizujúcu formu múrika pripomínajúceho barokové balustrády. Typické pre dobu vzniku promenády bolo aj využívanie tradičných remeselných postupov, ktoré boli v tom čase v stavebníctve ešte stále živé. Jednotlivé travertínové prvky – pätky, stĺpiky a horné dosky – sa po ručnom opracovaní v dielni na mieste opäť ručne spájali do jedného celku. Materiálovú aj výtvarnú formu promenády však ovplyvnila aj stavba Hotela Devín (E. Belluš a kol. 1948 – 1954), ktorý v čase vypísania súťaže dokončovali. Ušľachtilo formované detaily, ich klasická noblesa a pritom až pragmatická funkčnosť jasne prezrádzajú, ako veľmi profesor Belluš ovplyvnil svojich študentov. Travertínový kameň, ktorý sa zvykne považovať za charakteristický pre Emila Belluša, sa neskôr dokonca stal aj poznávacím znamením tvorby Ivana Matušíka. Promenáda bola dlhé roky dobre udržiavaným, priam výstavným verejným priestorom s kvitnúcimi záhonmi a lavičkami. Dnes balansuje na hrane existencie. Na jednom konci sa do nej zahrýzajú stavebné práce na protipovodňovej stene, na druhom konci mizne v súvislosti s výstavbou Riverparku. V časti, kde sa hmota novostavby nakláňa nad rieku, múrik odstránili a brehy







NÁBREŽNÁ PROMENÁDA

NÁBREŽIE ARM. GEN. L. SVOBODU, BRATISLAVA

Autori: Ivan Matušík, Ivan Salay

Projekt: 1953

Realizácia: 1954 – 1958

Foto: archív I. Matušíka, H. Moravčíková

MATUŠÍK – SALAY



Ivan Matušík *1930 Bratislava _1953 FA SVŠT Bratislava

Ivan Salay *1930 Nové Zámky +1996 Bratislava _1953 FA SVŠT Bratislava